

Naam project: Voorzieningencluster Marco Polo
Fase planproces: Bouwenvelop
Naam aanvrager: Ronald Roos
Opgesteld door: Anne Marie Gout en Rob van Strien
Datum: 16-1-2013

1 Inleiding

1.1 Proceskader

Een gezonde leefomgeving is een omgeving die mensen als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waarin de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Deze algemene kenmerken zijn leidend voor de inhoud van de gezondheidsadviezen. Daarbinnen zijn er drie belangrijke onderwerpen die in een gezondheidsadvies aan bod kunnen komen: lucht, geluid en gezondheidsbevordering. Maar ook andere onderwerpen kunnen aan bod komen, afhankelijk van de kenmerken van een bepaald gebied en het type ontwikkeling. Bij de advisering baseert de GG&GD zich op landelijke richtlijnen en instrumenten.

Dit omgevingsadvies neemt alleen de invloed van omgevingsfactoren op de gezondheid van de toekomstige bewoners in overweging. Andere factoren (financieel, maatschappelijk, planologisch etc.) die meewegen in een eventuele beslissing over een locatie of stedenbouwkundige inpassing spelen in dit advies geen rol. Het is aan de projectleider en het bestuur om een integrale afweging van deze belangen zichtbaar te maken.

Meer achtergrondinformatie over het belang van een gezondheidsadvies, hoe het proces van gezondheidsadvisering verloopt en welke onderwerpen aan bod komen in een gezondheidsadvies is te vinden in het "proceskader Gezondheidsadviezen in ruimtelijke ontwikkelingen" (vastgesteld door college op 18 december 2012).

1.2 Lucht

Luchtkwaliteit heeft invloed op de gezondheid. Met name verkeersgerelateerde luchtverontreiniging kan – ook als voldaan wordt aan de normen voor fijn stof en stikstofdioxide – zeker bij kwetsbare groepen gezondheidseffecten geven. Uit onderzoek dat ook in Nederland gaande is wordt steeds duidelijker dat mensen die dichtbij drukke wegen wonen vaker last hebben van chronische aandoeningen, zoals astma en hart- en vaatziekten en dat deze mensen gemiddeld korter leven dan mensen die niet dichtbij een drukke weg wonen. Ook wordt steeds duidelijker dat gezondheidseffecten al op jonge leeftijd kunnen ontstaan. De GG&GD baseert haar advies o.a. op de (landelijke) GGD-richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid.

1.3 Geluid

De belangrijkste gezondheidseffecten van blootstelling aan geluid zijn hinder en slaapverstoring. Bij hogere geluidsniveaus kan ook het risico op hart- en vaatziekten toenemen. Verhoogde geluidbelastingen kunnen een negatief effect hebben op de leerprestatie van kinderen. Ook als voldaan wordt aan de wettelijke normen voor geluid kunnen gezondheidseffecten optreden. De GG&GD adviseert haar advies o.a. op beschikbare documentatie van het RIVM en GGD Nederland.

1.4 Gezondheidsbevordering

Gezondheidsbevordering gaat om het zo inrichten van de fysieke leefomgeving dat een gezonde leefstijl gefaciliteerd en gestimuleerd wordt. Het gaat om het creëren van mogelijkheden om de gezonde keuze de gemakkelijke keuze te laten zijn, om zo kansen op gezondheidswinst te benutten in ruimtelijke plannen. Thema's waarover wordt geadviseerd zijn gezonde mobiliteit, sport en spelen, groen en water, openbare ruimte en stilte en gewenst geluid. De GG&GD baseert haar advies o.a. op de Gezond Ontwerp Wijzer (GOW).

2 Plangebied

2.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Op de hoek Marco Pololaan en Afrikalaan wil de gemeente een hele dagschool bouwen, op de plek van de te slopen Rafaëlschool. Het plan dat is beoordeeld is getiteld: Bouwenvelop Voorzieningencluster Marco Polo juli 2012, inclusief een heleboel bouwtekeningen.

2.2 Gezondheid

Luchtverontreiniging

Op deze plek is luchtverontreiniging niet echt een belangrijke bedreiging voor de gezondheid van de leerlinigen, aangezien het gebouw niet aan drukke stedelijke wegen ligt.

Geluid

Om dezelfde reden als bij luchtverontreiniging is geluidshinder door verkeer op deze plaats geen doorslaggevend probleem.

Ventilatie van het gebouw en frisse lucht in de klassen

Bij het bouwen van veel schoolgebouwen wordt slechts beperkt aandacht gegeven aan het uiteindelijke binnenklimaat. Daarbij gaat het om zaken zoals randvoorwaarden voor ventilatie, warmte in het gebouw en zoninstraling, het gebruik van de ventilatiemogelijkheden en verwarming door de gebruikers van het gebouw en onderhoudseisen aan ventilatiesystemen met warmte terugwinning. Voor meer detailinformatie verwijzen we naar het programma van eisen voor binnenmilieu van scholen.

Randvoorwaarden voor ventilatie

In het document is ergens genoemd dat eventuele technische installaties op het dak onzichtbaar ingepast moeten zijn. Als dit consequenties heeft voor bijvoorbeeld de capaciteit van het ventilatiesysteem dient hiervoor wel nagedacht te worden over de consequenties. De GG&GD is van mening dat dit soort eisen niet ten koste mag gaan van de ventilatiecapaciteit van een schoolgebouw. Ook over de exacte dimensionering van een ventilatiesysteem dient duidelijk te zijn dat dit geen sluitpost is, maar een belangrijk randvoorwaarde voor zowel het ontwerp van een schoolgebouw als voor de kosten van het bouwen van een schoolgebouw.

Warmte in het gebouw

Door zoninstraling kan het in schoolgebouwen snel te warm worden. Daarmee dient goed rekening gehouden te worden, zonder dat dit problemen oplevert voor de ventilatiemogelijkheden. Sommige zonweringssystemen interfereren namelijk met de ventilatiemogelijkheden in klaslokalen. De GG&GD heeft daarom een voorkeur voor zonwering door middel van knikarmschermen of andere uitvalsysteem boven screens aan de buitenkant. Zonwering aan de binnenkant heeft als nadeel dat daardoor een belangrijk deel van de warmte toch in het gebouw terecht komt. Ook dient goed nagedacht te worden over de toepassing van een ventilatiesysteem met warmte terugwinning. De warmteproductie van leerlingen is vaak zo groot dat een klaslokaal vaker te warm dan te koud is. Het is de vraag in hoeverre warmte terugwinning rendabel is in een schoolgebouw.

Het gebruik van de ventilatiemogelijkheden en verwarming

In moderne gebouwen zijn de verwarming en ventilatiesystemen vaak ingewikkeld. Voor de leerkrachten die het schoolgebouw gebruiken zal een duidelijke handleiding gemaakt dienen te worden, die het liefst niet al te ingewikkeld is, en niet zal leiden tot het verkeerd gebruiken van de installaties in het gebouw. Het heeft overigens wel de voorkeur als per klaslokaal zaken individueel geregeld kunnen worden.

Onderhoudseisen ventilatiesysteem met warmte terugwinning

Er dienen duidelijke afspraken te zijn over wie precies het ventilatiesysteem onderhoudt. Dat onderhoud is namelijk heel belangrijk, aangezien een vuil ventilatiesysteem kan zorgen dat de binnenlucht slechter wordt, onder andere door afname van de capaciteit van het systeem, maar ook doordat buizen en filters vies worden.

Transformatorruimtes

In het document is ook sprake van een in pandige transformatorruimte. Er zijn aanwijzingen dat het magnetisch veld afkomstig van hoogspanningslijnen negatieve effecten op de gezondheid van kinderen kan hebben. Of dit voor transformatorhuisjes ook geldt is op dit moment niet duidelijk. Uit voorzorg adviseert de GG&GD daarom om transformatorruimtes niet in een schoolgebouw in te bouwen.

Gezondheidsbevordering:

Voor gezondheidsbevordering is gekeken naar de openbare ruimte rondom het gebouw en niet naar het ontwerp van het gebouw zelf. Het advies m.b.t. tot gezondheidsbevordering gaat over de volgende aspecten:

Gezonde mobiliteit houdt in dat lopen en fietsen (en OV-gebruik) gestimuleerd wordt en het autogebruik ontmoedigd. Het gezondheidseffect van meer lopen en fietsen en minder autoritten is dubbel: meer lichaamsbeweging én schonere lucht. Gezonde mobiliteit is bij basisschoolkinderen belangrijk, omdat aangewend gedrag op jonge leeftijd het gedrag op latere leeftijd beïnvloedt (jong geleerd is oud gedaan).

Het uitgangspunt in het DO om autogebruik te ontmoedigen (door het autoparkeren niet op eigen terrein of voor de ingang te organiseren, door voldoende fietsparkeerplaatsen te realiseren en de fietser en voetganger juist dicht bij de ingang te faciliteren) en de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers te optimaliseren, stimuleert gezonde mobiliteit. Aan te bevelen is om het fietsparkeren bij de ingang van de school te situeren en het autoparkeren aan de achterkant.

Groen en spelen: In heel groene gebieden is de kans dat iemand zich gezonder voelt 1,5 maal zo groot als in gebieden met weinig groen (onderzoek Vitamine G Nivel/Alterra). Groen draagt bij aan gezondheid via stressreductie, via bewegen (met name bij kinderen) en via sociale contacten. Groen is ook gezond voor kinderen, met name in de aandachtswijken (Vitamine G onderzoek Nivel/Alterra). Groen is goed voor de psychische gezondheid (onderzoek TEEB Groen Gezond en Produktief van KPMG) en het is goed voor de fysieke, cognitieve en creatieve ontwikkeling van kinderen.

Positief is de aandacht voor het behoud van bestaande bomen en voor het versterken van het groen met nieuwe bomen en een kwaliteitsslag van het plantsoen.

Aanbeveling: Dit scholencluster leent zich uitstekend voor een plein met een natuurlijke inrichting, zoals boomstammen, keien, en andere natuurlijke speelelementen maar ook eetbaar groen zoals een kruidentuin of groentetuintje, al dan niet in bakken.